

Kom je buiten eten/spelen?

Afsluitende rapportage van de verkenningfase
Deltaplan spelen

Amsterdam, 23 september 1996

NUSO (Utrecht)
Cees van de Grift
Rolf Oosterbaan

Van Dijk, Van Someren en Partners
Marije van Barlingen
Bram van Dijk
Paul van Someren

Inhoudsopgave

Voorwoord

Het diner pensant van 26 juni 1996

- 1 Programma
- 2 Verslag
- 3 Deelnemerslijst

Deltaplan spelen

- 1 Inleiding
- 2 Probleemstelling
- 3 Doelstelling
- 4 Uitgangspunten
- 5 Start van het Deltaplan

Haalbaarheidsstudie naar 'Deltaplan spelen'

- 1 Inleiding
- 2 Resultaten en ideeën
- 3 Conclusies

Noodkreet

Voorwoord

Op 26 juni 1996 zetten 18 mensen zich aan een fraai gedekte dinertafel. Het 'diner pensant' over het 'Deltaplan spelen' ving aan.

De aanwezigen vormden een zeer divers gezelschap, maar hadden een ding gemeen: de motivatie en interesse om fundamenteel na te denken over spelen; de sociale- en fysieke ruimte die de Nederlandse jeugd nu en in de toekomst heeft om te kunnen spelen.

Het diner pensant was eind- en startpunt.

Eindpunt van een traject dat meer dan een jaar daarvoor begon met een interne notitie van de NUSO waarin vastgesteld werd dat de speelruimte voor de jeugd in de verdrinking komt (Noodkreet). Na deze constatering boog de NUSO zich over de vraag wat er dan gedaan zou kunnen worden. Daarbij werd al snel de conclusie getrokken dat hier een taak lag die veel breder ging dan het werkveld van de NUSO. Er moest dus gezocht worden naar strategische partners die bereid zijn om samen met de NUSO op de bres te springen voor speelruimte.

Om anderen een idee te geven van de problematiek en mogelijke aanpak werd - op basis van reeds bestaande notities - het 'Deltaplan spelen' geschreven.

Bureau Van Dijk en Van Soomeren en Partners werd gevraagd om een haalbaarheidsonderzoek en draagvlaktoets uit te voeren. Het onderzoek leverde de conclusie op "dat er over het algemeen draagvlak is voor een Deltaplan spelen." Ook bleek bij diverse geïnterviewden de belangstelling aanwezig om een eerste hapje meer te denken en deze groep - enigszins gedecimeerd door de startende vakantieperiode - schaarde zich op 26 juni dan ook om de dinertafel.

In deze rapportage treft men alle stukken aan die een rol speelden in dit traject:

- de noodkreet;
- het Deltaplan spelen;
- het haalbaarheidsonderzoek;
- een verslag van het diner pensant.

Het diner markeerde het einde van een eerste verkennende fase, maar was tevens **het startpunt** voor een beweging - of zoals de voorzitter van het NUSO-bestuur het uitdrukte: 'een optocht' - om meer speelruimte te creëren voor kinderen van alle leeftijden. Alle aanwezige dinergasten spraken de bereidheid uit om op enigerlei wijze hun bijdrage aan deze optocht te leveren. De kring zal daartoe eerst uitgebreid worden met personen en instellingen die door de aanwezigen nog genoemd werden als essentiële partners. Daaraan wordt thans gewerkt, waarna we een tweede sessie zullen organiseren.

We houden u op de hoogte.

Rolf Oosterbaan
(directeur NUSO)

Het diner pensant van 26 juni 1996

- 1 Programma
- 2 Verslag
- 3 Deelnemers

1 Programma

17.00 - 17.40	Aperatief.
17.40 - 18.00	Voorstellingsrondje.
18.00 - 18.20	Soep.
18.20 - 18.30	Inleiding door de heer De Vries over speelruimte- beleid in kleine kernen.
18.30 - 18.40	Inleiding door de heer Krijnen over speelruimtebeleid in een stedelijke omgeving.
18.40 - 18.45	Samenvatting door de voorzitter.
18.45 - 19.30	Hoofdmaaltijd.
19.30 - 20.00	Discussie.
20.00 - 20.15	Dessert.
20.15 - 20.30	Vervolg discussie.
20.30	Afsluiting door de voorzitter.

2 Verslag

De heer Lankhorst heet als 'diner voorzitter' de aanwezigen van harte welkom. Hij is verheugd dat de organisatoren van deze avond er in geslaagd zijn dit zeer breed samengestelde gezelschap om de dis te krijgen. Alleen dat feit al duidt op een maatschappelijk breed gedeelde motivatie en interesse voor het onderwerp dat vandaag op het menu staat: ruimte voor de jeugd om te kunnen spelen.

Doel van deze avond is dan ook om - mede op basis van de vooraf toegezonden stukken - ideeën uit te wisselen over dit onderwerp en om te bezien welke bijdrage de aanwezigen zouden kunnen en willen leveren.

De voorzitter neemt het programma door:

- twee inleidingen ter stimulering van de gedachtevorming;
- uitgebreide discussie;
- afsluitende ronde waarbij de blik op de toekomst gericht wordt.

Presentatie de heer De Vries (wethouder gemeente Beilen)

Ook in de plattelandsomgeving is er sprake van enkele minder kindvriendelijke ontwikkelingen. Elke vierkante meter land kent een gebruiksfunctie en er is een toename van de hoeveelheid verkeer, met name het zware agrarische verkeer. Specifiek voor het platteland zijn de grote afstanden die kinderen moeten overbruggen om met elkaar te kunnen spelen. ('Spelen op afspraak')

Beilen heeft geen gedetailleerd speelruimtebeleid. Wel geldt het recht op ruimte en onderdak voor ontmoeting. De gemeente legt zelf geen speelvoorzieningen aan. Beheer en onderhoud zijn de verantwoordelijkheid van de bewoners zelf. Voorwaarde is de aanwezigheid van een rechtspersoon en de bereidheid tot het aangaan van een beheerscontract met de gemeente. Kinderparticipatie is een vereiste. De gemeente faciliteert en investeert. Dit heeft geleid tot een tweetal grote initiatieven vanuit de bevolking.

Project Speelvoorzieningen: dit project heeft in twee jaar tijd geleid tot 13 nieuwe speelplaatsen.

Project Spelen en Groen Beilen-west: 7 nieuwe speelvoorzieningen gecreëerd. Dit project is volledig door de bewoners zelf uitgevoerd. Ervaring leert dat het aanwezig zijn van een goede bewonersvereniging absolute voorwaarde is voor welslagen. Zo'n organisatie is er niet van de ene op de andere dag. In dit geval hebben het lokaal opbouwwerk en de provinciaal consultant van de NUSO daarbij een doorslaggevende rol vervuld.

Het meest recente resultaat is dat de beherende organisaties de handen ineen hebben geslagen en een gemeentelijk speelverbond hebben opgericht; een platform voor overleg en gemeenschappelijke belangenbehartiging. 'Spelen' is een onderwerp dat zeer veel mensen direct en concreet aanspreekt. Daardoor is het een goede mogelijkheid om bewoners te activeren.

De term Deltaplan is in de ogen van de heer de Vries te pretentius, modieus en te weinig relativerend.

Kans van slagen ligt volgens hem in beïnvloeding van het daarvoor noodzakelijke samenspel op lokaal niveau. Actoren daarbij zijn: bewoners, een goede ondersteuningsfunctie voor de zelforganisatie (lokaal opbouwwerk of buurtwerk), ondersteuning door speeldeskundigen, professionele ontwerpers en de lokale overheid. Een bottom-up aanpak dus.

Een aanpak die zich laat samenvatten als:

POKON: P = portemonnee (gemeente)

O = ondersteuning (landelijke organisaties en fondsen)

K = kwaliteit (procesondersteuning)

O = organisatie van bewoners

N = nodig om te komen tot meer en betere speelruimte voor kinderen.

Uit de korte reactieronde naar aanleiding van de inleiding van de heer De Vries komen twee punten naar voren:

- de inleiding laat zien dat speelruimte problemen zich niet beperken tot stedelijke gebieden; ook in meer landelijke gebieden bestaan hier duidelijke knelpunten *en* blijken interessante en leerzame oplossingen te bestaan;
- het zou goed zijn als de ingrediënten van de POKON uit Beilen in de vorm van modellen/kader aan anderen aangeboden zouden kunnen worden. Concrete beschrijvingen die ingaan op de vraag 'hoe doe je dat dan'.

Presentatie van de heer Krijnen (Amsterdam, stadsdeel Bos en Lommer)

De heer Krijnen schetst kort het ontstaan van speeltuinen en speeltuinverenigingen in de grote stad in de periode voor de oorlog. Een bijzondere vorm van particulier initiatief waarbij actieve bewoners (arbeiders) activiteiten voor 'hun' buurtjeugd organiseerden en daarvoor ook een nog leeg stuk grond afpaalden en inrichtten als speeltuin. Men kan dit bijna zien als een voor-oorlogs gedoogbeleid van de lokale overheid.

In deze ontstaansgeschiedenis zien we het onderscheid tussen de speeltuin/speelplek (fysiek) en de speeltuinorganisatie/-vereniging (sociaal). Dat onderscheid speelde aanvankelijk geen enkele rol omdat zowel de (zelf) beheerders, hun spelende kinderen en de speeltuin als het ware één waren.

Na de oorlog schuiven inrichting en beheer van de speeltuinen en voorzieningen steeds sterker naar de overheid. De speeltuinverenigingen worden gebruiker. Als in de jaren '70 steeds meer buurtbewoners verhuizen en hun plek wordt ingenomen door allochtonen ontstaat een gecompliceerde driedeling die er gecharcheerd als volgt uitziet:

- De fysieke speeltuin (grond, toestellen en opstallen) zijn 'des overheids' (de dienst ruimtelijke ordening).
- De speeltuinvereniging bestaat uit de enkele oude witte leden van de vroegere gestaalde buurtkaders.
- De speeltuin wordt gebruikt door - overwegend allochtone - kinderen, maar hun vaders en moeders zijn geen lid van de speeltuinorganisaties.

Verenigingen worden dus vaak door de 'oude garde' geleid. De diensten ruimtelijke ordening gaan daarin mee: gevolg is dat er sprake is van zeer traditionele speeltuinen. Naast de bestaande speeltuinen (5 stuks in Bos en Lommer) is er overigens wel meer openbare speelruimte gerealiseerd door het openstellen van schoolspeelplaatsen. In de semi-openbare ruimte ligt het moeilijker: woningcorporaties geven over het algemeen de voorkeur aan sierbeplanting (kijkgroen in plaats van speelgroen) en willen geen kinderen die dingen kapot kunnen maken.

Belangrijk binnen het stadsdeel en binnen het Deltaplan is de uitdaging om te werken aan een zwaardere participatie van allochtone kinderen en vooral hun ouders.

Discussie

Na het hoofdgerecht werd de discussie gestart met de vraag van de heer Lankhorst of er niet te veel geregeld wordt. Kinderen vinden het immers vaak het leukste om te spelen op plekken die daar niet specifiek voor bedoeld zijn.

De daarop volgende discussie kan als volgt samengevat worden:

- Een deel van de jeugd - met name van iets oudere leeftijd - heeft inderdaad behoefte aan avontuurlijke/informele speelruimte. Dat kan zowel de openbare ruimte zijn als 'officiële' speelruimte. Daarbij is het van belang om die speelruimte bewust niet geheel af te maken en in te richten ("ongeveer 60% is genoeg").
Ook rest-ruimte vervult hier een belangrijke rol (tijdelijk onbebouwde plekken na sloop, nog oningevulde lapjes en dergelijke).
- Niets invullen of regelen betekent echter dat - gegeven de schaarste en dus waarde van de grond - al snel 'krachtiger' functies de informele ruimte zullen claimen (bouw, verkeer, parkeren, honden uitlaat plek, gestyleerd kijkgroen of glas-, papierbak). De economische waarde van de grond, wint het hier van de sociale/leefbaarheids waarde. We blijken (nog) niet in staat om de echte economische waarde van spelen te calculeren; zonder speelruimte ontstaan immers 'dode en onleefbare steden'. De gezondheid van kinderen leidt schade (zoals aangetoond in Zwitsers onderzoek), contacten tussen volwassenen verminderen, omdat deze contacten immers veelal aangeknoopt worden via de kinderen (minder contact/begrip).
- Het gaat bij dit alles echter niet alleen om stukken speelruimte. Men kan ruimte creëren waar het veilig is om te spelen, maar kinderen hebben daar niet veel aan als ze er niet veilig alleen kunnen komen. De weg ernaartoe is even belangrijk.
- Hou wel in gedachten dat niet alle kinderen even oud zijn en dat ze dus niet allemaal dezelfde voorzieningen nodig hebben!

Ideeën en plannen

- De nadruk moet liggen op lokale actie en initiatieven (van onderop), maar daar moeten wel op landelijk niveau de voorwaarden voor geschapen worden (publiciteit, geld, aandacht, kaders). Een voorbeeld hiervan: een landelijke speeldag waarbij men overal in het land in de buurten straten vrij maakt voor speelruimte (= lokale actie van direct betrokkenen), terwijl dit geheel op landelijk niveau gecoördineerd en publicitair uitgebuit wordt.
- Economische argumenten formuleren, bijvoorbeeld een huisarts die voorrekenet wat de kosten in de toekomst zullen zijn als de voorzieningen op dit moment slecht of afwezig zijn.
Onderzoek binnen de gezondheidszorg naar invloed van leefomgeving: kwantificeerbare basis voor argumenten. Hier kunnen verbindingen gelegd worden met volksgezondheid (GG en GD, Healthy cities program), maar ook bijvoorbeeld met onderwijs.
- Lokale groepen stimuleren en achter de broek aan blijven zitten (hoe meer er gezeurd wordt bij gemeente door bewoners, hoe groter de kans dat er wat gedaan wordt).
- Er moet veel meer nadruk gelegd worden op het uitwisselen van ervaringen; bijvoorbeeld tussen steden, maar bijvoorbeeld ook tussen jeugd fora. Hier ligt een duidelijke platform/netwerk functie
- Jongeren moeten aangemoedigd worden voor hun rechten op te komen (jeugd-gemeenteraden).

Naar aanleiding van de voorgaande ideeën en plannen komt de vraag op tafel te liggen waar de grenzen liggen van het onderwerp. Duidelijk is dat de twee centrale begrippen zijn: 'spelen' en 'jeugd/jongeren'. Dat het bij jongeren gaat om iedereen tussen de 0 en 18 jaar oud en dat het (dus) gaat om zeer verschillende groepen (naar leeftijd, cultuur, wensen, etc.) is al eerder in de avond vastgesteld. Bij 'spelen' kan men echter nog het onderscheid tussen binnen- en buitenspelen aanbrengen. De overwegende mening is dat een dergelijk onderscheid enigszins gekunsteld overkomt. Uitgangspunt is dat jongeren willen spelen en dat het er om gaat daarvoor de ruimte te scheppen; ruimte in fysieke zin, maar ook in sociale zin.

Mede omdat op dat moment het dessert is uitgeserveerd valt er hierop een minuten lange stilte.

De voorzitter noemt samenvattend twee centrale punten.

- 1 Gegeven het feit dat jongeren willen - en moeten kunnen - spelen, is het van belang dat:
 - enerzijds de bestaande formele speelruimte (speeltuinen, speelvoorzieningen) op peil blijft, of waar nodig kwantitatief en kwalitatief op peil gebracht wordt en
 - anderzijds de informele speelruimte (landjes, open plekken, onbestemde ruimte), ondanks alle druk ten gevolge van het ruimte gebrek, in stand gehouden wordt.
- 2 Deze opgave moet lokaal in de buurt door bewoners en jongeren vormgegeven worden, terwijl er sprake is van brede ontwikkelingen die juist de andere kant op lijken te gaan. Daarmee wordt de vraag en uitdaging hoe je op landelijk niveau de lokale opgave en initiatieven kunt ondersteunen. Dààr ligt de taak voor dit platform in wording.

Hieruit volgt logisch de vraag wat elk van de aanwezigen zou kunnen en willen doen.

De voorzitter maakt een rondje:

IPA:

- 1 Er moet meer aandacht komen voor onderzoeksgegevens.
- 2 Platformfunctie is heel zinvol. Een link met de IPA kan nuttig zijn.

NUSO:

Wil een beweging op gang brengen om meer ruimte te creëren voor kinderen van alle leeftijden. We willen het echter niet alleen doen en we kunnen het ook niet alleen. Het is als een optocht: die vindt plaats op een vaste tijd en met een vast thema. Er gaat een agent voorop, daarna een fanfare-orkest en met name de eerste en de laatste kar moeten indruk maken op het publiek.

BiZa:

Binnen BiZa kunnen twee beleidsvelden een nuttige bijdrage leveren. Ten eerste is dat het minderhedenbeleid (zie de inleiding van Krijnen). Ten tweede is dat het grote stedenbeleid. Alle voor dit onderwerp belangrijke departementen zijn hierbij betrokken en de coördinatie ligt bij BiZa. Bij de verdere invulling en uitvoering van het Deltaplan kan en wil BiZa eenzelfde coördinerende rol spelen. In concreto betekent dat verbindingen leggen naar anderen (bijvoorbeeld departementen, steden) en hun prikkelen tot betrokkenheid.

NVLS:

Het onderwerp moet hoger op de agenda bij buurtwerk en lokale overheid. (eventueel IPA betrekken)

SKN:

Uitgangspunt is dat spelen een recht is van het kind. We doen graag mee in overleg. Integratie allochtonen en gehandicapten en preventie zijn topics bij SKN. We willen graag participeren en hun netwerk beschikbaar stellen.

VWS:

Zijn op dit moment al actief en betrokken op een aantal vlakken. Het gaat bij dit onderwerp niet om één probleem, maar om een reeks problemen. Het opdelen van dat ene grote probleem maakt het aantrekkelijker om mee te doen. VWS blijft betrokken op de manier die ze al was.

VSW:

Wij kunnen een go-between functie tussen gemeenten en landelijke instellingen vormen binnen de provincie. speelruimte is nu een geïsoleerde zaak. Het moet meegenomen worden als onderdeel van het gemeentelijk jeugd-beleid, met aanleg van groenvoorzieningen en bij het buurt-beheer/maatschappelijke participatie.

NJF:

Heeft al Deltaplan achter de rug in asielcentra. Toen al iets geleerd over gezamenlijke aanpak. Dat was eenmalig, dit niet. Missen nog inbreng onderwijs, gemeenten.

Kinderen voorrang: voor ons is de weg naar de speelplek belangrijk (letterlijk). Ook de speelplaatsen zelf zijn belangrijk, met name om het kindernetwerk. Hierdoor ontstaan immers meestal de volwassenen-netwerken. KV is maar klein clubje en daardoor waarschijnlijk meer van nut in de planfase.

Opmerking van de voorzitter: door de diversiteit binnen deze groep lijkt het meer een denktank te worden dan een platform.

Reactie (algemeen): verschillen zijn juist positief en leuk; we kunnen coalities vormen.

Afronding en afspraken

De conclusie is in ieder geval dat de aanwezigen het onderwerp belangrijk vinden en in een of andere vorm een bijdrage kunnen en willen leveren. Men wil dan ook zonder uitzondering verder en spreekt af na de zomer weer bijeen te komen.

Van belang is wel dat er dan:

- een begin van een plan van aanpak ligt waarop de aanwezigen kunnen reageren;
- een aantal vertegenwoordigers van partijen die nu niet aanwezig waren wél participeren. Hierbij wordt met name gedacht aan ontwerpers/-bouwers/beheerders (VROM, Volkshuisvesting, architecten en dergelijke), onderwijs, en gemeenten (VNG);
- een idee ligt voor de structuur van het vervolgwerk (secretariaat).

De aanwezigen zullen gebruik maken van hun netwerk om andere participanten erbij te betrekken.

Er wordt een agendacommissie samengesteld die het volgende overleg zal voorbereiden.

De activiteiten ter voorbereiding van het volgende overleg zullen nog gecoördineerd worden door de NUSO.

De voorzitter besluit het diner door een ieder te danken voor zijn stimulerende inbreng en wenst tot slot iedereen een prettige vakantie.

Deelnemerslijst

- de heer Lankhorst Stadsdeel Bos en Lommer (voorzitter)
- mevrouw Van Barlingen DSP (verslag)
- de heer De Vries Wethouder Gemeente Beilen (inleider)
- de heer Krijnen Stadsdeel Bos en Lommer (inleider)

- de heer Van Dijk DSP
- de heer Glashouwer SKN
- de heer V.D. Grift NUSO
- de heer Hoogeboom VSW
- de heer Houtman NJF
- de heer Jansen Ministerie van VWS
- de heer Jansen Pressiegroep Kinderen Voorrang
- de heer Koning Ministerie van Binnenlandse Zaken
- de heer Oosterbaan NUSO
- de heer Van Oss Ned. Ver. Leveranciers Speeltoestellen
- mevrouw Rijnen IPA
- de heer Rijpma bestuur NUSO
- de heer Van Soomeren DSP

Deltaplan spelen

Gezocht: ruimte om te spelen

Een uitnodiging om
mee te denken
en
aan te pakken

R.K. Oosterbaan
C. van de Grift
NUSO - Utrecht
juni 1996

1 Inleiding

Kinderen willen spelen. In hun spel ontdekken ze de wereld en leren spelenderwijs. Daar hoeven volwassenen niets voor te doen. Het is een kracht die in kinderen¹ zelf zit. Alles wat volwassenen moeten doen, is kinderen de ruimte en de mogelijkheden bieden.

Voor de behartiging van hun belangen zijn kinderen vaak aangewezen op volwassenen. Keer op keer blijkt echter dat de belangen van kinderen als gebruikers van de openbare ruimte onvoldoende mee gewogen worden in ruimtelijke planningsprocessen. In het steeds voller en drukker wordende Nederland komt de ruimte waar kinderen kunnen spelen daardoor in de knel. Maar het gaat niet alleen om het aantal vierkante meters.

Kwaliteit in de knel

De voorzieningen voor het buitenspelen van kinderen, speeltuinen en speelvoorzieningen, blijken voor een groot deel niet meer te voldoen aan de eisen. Ongeveer 60% van de speeltuinen is verouderd en ingericht op basis van inzichten en opvattingen van 50 jaar geleden en veel speelvoorzieningen voldoen niet meer aan de moderne veiligheidsrichtlijnen.

Zoeken naar win-win situaties

Een kwalitatief goede speelomgeving is van essentiële betekenis voor de harmonieuze ontwikkeling van kinderen. Een goede speelomgeving, op een goede manier tot stand gebracht, kan een bijdrage leveren aan het verminderen van cognitieve en sociale achterstanden en vandalisme.

Tegelijkertijd biedt het thema speelruimte/ speelvoorzieningen, naast de kernfunctie voor kinderen, ook voor andere sectoren mogelijkheden tot realisering van beleidsdoelstellingen.

Zo blijkt de verhuurbaarheid van woningen toe te nemen bij een verbetering van de kwaliteit van de woonomgeving. Voor woningcorporaties die het nieuwe prestatieveld 'leefbaarheid' concreet willen invullen, ligt hier een mooie kans.

Een goede mogelijkheid voor reïntegratie van jonge delinquenten ontstaat door hen in te schakelen bij het aanleggen van speelvoorzieningen. De eerste experimenten laten bemoedigende resultaten zien.

Voor de gemeenten geldt dat het betrekken van jongeren bij het inrichten van de eigen woon- en speelomgeving gezien wordt als een speerpunt voor lokaal preventief jeugdbeleid.

Onder andere in het kader van wijk- en buurtbeheer blijkt speelruimte voor de jeugd (van speeltuin tot hangplek) een onderwerp waar velen zich druk over maken en zich voor in willen zetten. Zelfwerkzaamheid, activering, participatie - begrippen waar men bij sociale vernieuwing en het grote stedenbeleid veel belang hecht - blijken opeens concreet bespreekbaar en invulbaar als het gaat om speelruimte en -voorzieningen in de buurt en gemeente.

Kortom: veel beleid heeft iets te winnen bij speelruimte voor de jeugd.

¹ De begrippen 'kinderen', 'jongeren' en 'jeugd' gebruiken we in dit plan als synoniemen. Daarbij hanteren we een brede betekenis: iedereen onder de 18 jaar.

2 Probleemstelling

Door ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening, de woningbouw, het verkeer, de vrije tijdsbesteding en het speeltuinwerk wordt de ruimte waarover kinderen kunnen beschikken voor hun buitenspel steeds verder ingeperkt.

Ruimtegebrek en onveiligheid

Steeds meer ruimte wordt opgeslokt door nieuwbouw van woningen en bedrijven. Dat gaat niet alleen ten koste van natuur en agrarisch grondgebruik, maar ook ten koste van speelruimte voor kinderen. Het land(je) waar gespeeld kan worden, komt bovendien voor veel kinderen steeds verder weg te liggen, omdat de steden zich snel uitbreiden.

In de steden wordt het principe van inbreien toegepast om alle beschikbare grond zo effectief mogelijk te gebruiken (compacte stad).

Het aantal auto's en het aantal kilometers dat ze rijden blijft toenemen en daarmee het beslag dat het verkeer legt op de beschikbare ruimte. Het gaat hierbij niet alleen om de wegen maar ook om de ruimte die nodig is om deze auto's te parkeren.

Zeker in de stedelijke gebieden is het gevoel van onveiligheid door verkeer, vandalisme en criminaliteit een factor die er voor zorgt dat met name jonge kinderen thuis blijven of thuis worden gehouden.

Vrije tijdsbesteding

Het aanbod aan georganiseerde vrijetijdsbesteding voor kinderen heeft een enorme vlucht genomen. Allerhande vrijwilligers, professionele en commerciële organisaties bieden programma's aan in sfeer van sport, vrije tijdsbesteding en educatie. In de kranten spreekt men al van de 'achterbankgeneratie'. Kinderen die door hun ouders per auto van de ene naar de andere afspraak gereden worden, omdat de vrije tijd niet meer in de eigen buurt besteed wordt en het verkeer te gevaarlijk is voor de kinderen om zelf op pad te gaan naar muziekschool, fitness-centrum of verjaardagspartij.

In toenemende mate verkeren kinderen binnen organisaties. De verlengde schooldag en de buitenschoolse opvang zijn voorbeelden van een toenemend beslag van organisaties op de tijd van kinderen en daarmee een toenemende invloed van de werkers binnen die organisaties op de aard van de tijdsbesteding van kinderen. De echte 'vrije tijd' - dat wil zeggen tijd die kinderen geheel zelf invullen - staat onder druk. Kinderen worden steeds meer consument van een door anderen aangeboden activiteitsaanbod, en steeds minder producent van hun eigen activiteiten.

Een aparte plaats in de tijdsbesteding van kinderen wordt ingenomen door de televisie. Uit recent onderzoek bleek dat kinderen van 9 tot 14 jaar tussen de 9 en 24 uur per week televisie kijken. Over de effecten hiervan zijn de meningen verdeeld, maar vast staat dat ook in dit geval weer een grote hoeveelheid tijd gemoeid is met de consumptie van een aanbod van anderen.

In het speeltuinwerk dreigt de aansluiting bij nieuwe ontwikkelingen gemist te

worden. Onderzoek wijst uit dat 2/3 van alle speeltuinen kwalitatief onder de maat is. De inrichting dateert vaak nog van 40 tot 50 jaar terug en heeft geen gelijke tred gehouden met de veranderde behoeften en ontwikkelde inzichten.

Vastgesteld kan worden dat de politieke prioriteit - en daarmee de financiële ondersteuning - voor het speeltuinwerk gering is.

De in hoofdzaak vrijwillige besturen van de speeltuinverenigingen ontbreekt het vaak aan de mogelijkheden, financieel zowel als inhoudelijk, om hun speeltuin 'up to date' te houden. Met name in oude stadswijken en de bestaande bouw vormen speeltuinen vaak de enige plek waar door kinderen veilig en prettig buiten gespeeld kan worden.

Initiatieven

Ondanks het sombere beeld dat hier wordt geschetst, zijn ook positieve ontwikkelingen waar te nemen.

Instellingen die zich bezig houden met de kwaliteit van de leef- en woonomgeving van kinderen hebben de waarde van het buitenspelen onderkend. Met name de professionele welzijnsinstellingen richten hun ondersteuning meer en meer op de ondersteuning van ouders en buurtgroepen die initiatieven nemen ter verbetering van de speelmogelijkheden.

Diverse gemeenten maken serieus werk van hun speelruimtebeleid.

Bewoners/ouders blijven initiatieven nemen om het gebrek aan speelmogelijkheden in de buurt op te heffen.

De veiligheid op speelgelegenheden zal binnenkort een wettelijke basis krijgen en normen worden ontwikkeld om de veiligheid ook werkelijk te kunnen toetsen.

Samenvattend

Over het geheel genomen overheerst het beeld waarbij het buitenspelen van kinderen in het gedrang komt, zowel kwantitatief als kwalitatief; kinderen brengen minder tijd buitenshuis door en als ze dan toch buitenspelen is de variatie in hun activiteiten beperkt omdat de omgeving te weinig mogelijkheden biedt.

Deze ontwikkeling baart zorgen. Spelen is op verschillende manieren van essentiële betekenis voor kinderen in hun groei naar volwassenheid.

De fysieke, cognitieve en sociale ontwikkeling als gevolg van het spelen is breed bekend.

Een kenmerk van spelen is dat kinderen zonder tussenkomst van volwassenen **zelf** bepalen wat, met wie, waar, hoe lang en volgens welke regels ze spelen. Spelen biedt kinderen de mogelijkheid te leren **zelf** te kiezen. Tijdens het spel, en zeker het buitenspelen, bepaalt een kind zonder tussenkomst van volwassenen zijn/haar activiteit.

De initiatieven die erop gericht zijn het buitenspelen weer een belangrijke plaats te geven moeten dan ook gestimuleerd worden.

3 Doelstelling

Het Deltaplan Spelen stelt zich ten **doel de speelruimte en de speelmogelijkheden voor kinderen in Nederland te verbeteren.**

Hiertoe zal een gelijktijdige en gecoördineerde aanpak ontwikkeld worden die zich richt op de verbetering van de kwaliteit en kwantiteit van de speelmogelijkheden.

Het Deltaplan Spelen richt zich daarbij op zowel micro-, meso- als macroniveau.

Op **macroniveau** richt het Deltaplan Spelen zich op de ontwikkeling van strategieën om een grotere politieke en maatschappelijke erkenning van de betekenis van spelen en de financiële vertaling daarvan te krijgen: **spelen moet hoger op de agenda's.**

Op **mesoniveau** richt het Deltaplan Spelen zich op de toerusting van professionals bij instellingen en overheid met kennis, opvattingen, vaardigheden en instrumenten voor een goede vervulling van hun schakelfunctie tussen macro- en microniveau: **er moeten meer en betere speel-professionals komen.**

Op **microniveau** richt het Deltaplan Spelen zich op de toerusting met instrumenten en producten van kinderen, ouders, vrijwilligers en organisaties voor de feitelijke uitvoering van projecten en activiteiten ter verbetering van de lokale speelmogelijkheden: **er moeten meer enthousiaste en goed toegeruste mensen komen die bezig zijn met het creëren, beheren en vernieuwen van speelruimten en speelmogelijkheden voor kinderen.**

Doelgroepen

Het Deltaplan Spelen richt zich op politici, beleidmakers, professionals en vrijwilligers.

Zij zijn de intermediairen die kunnen bijdragen aan een verbetering van de speelmogelijkheden van kinderen.

Resultaten

In concrete resultaten vertaald, betekent het gestelde doel dat:

- kinderen meer buitenspelen, omdat er in de eigen buurt aantrekkelijke activiteiten te ondernemen zijn;
- de maatschappelijke waardering voor, en het belang dat gehecht wordt aan, buitenspelen toeneemt;
- het aantal organisaties dat speelgelegenheden beheert toeneemt;
- het aantal gemeenten dat een speelruimtebeleid voert toeneemt;
- het aantal financiële bronnen waaruit lokale initiatieven kunnen putten toeneemt;
- de budgetten bij andere actoren (bedrijven, woningcorporaties en dergelijke) voor inrichting van speelvoorzieningen groeien;
- het totale financieringsvolume toeneemt;
- het aantal speeltuinen dat gerenoveerd is en aangepast aan de nieuwste inzichten toeneemt;
- het aantal vrijwilligers dat actief is bij de ondersteuning van buitenspelen en speeltuinwerk toeneemt;
- lokale initiatieven, gemeenten en ondersteuningsinstellingen kunnen putten uit een effectief scala van ondersteuningsproducten.

4 Uitgangspunten

Bij de verdere ontwikkeling van het 'Deltaplan Spelen' zijn de volgende uitgangspunten richtinggevend:

Algemeen

- * Spelen is een natuurlijke activiteit van kinderen en is hun meest basale manier tot ingroeien in de samenleving (spelen is oefenen voor later).
- * Kinderen hebben recht op spelen en speelruimte.
- * Volwassenen dienen fysieke en sociale ruimte te geven aan het spel van kinderen.

Voor het bieden van de fysieke ruimte is de gemeente de eerst verantwoordelijke. Het goed inrichten en beheren van die ruimte is een taak voor de gemeente, ouders/buurtbewoners en de jeugd zelf.

Voor het bieden van sociale ruimte zijn de ouders de eerst verantwoordelijken.

Inhoud

- * Ouders, buurtbewoners en kinderen zijn betrokken bij de speelmogelijkheden en de kwaliteit van de directe leefomgeving van hun kinderen en zijn van daaruit gemotiveerd tot het leveren van inspanningen ter verbetering.
 - * De betrokkenheid van ouders, buurtbewoners en kinderen vormt de primaire kracht achter het 'Deltaplan Spelen'.
 - * De verschillende overheden zijn primair verantwoordelijk voor het scheppen van goede randvoorwaarden waaronder ouders en hun organisaties initiatieven ter verbetering van de speelmogelijkheden kunnen ontplooien.
 - * Initiatieven ter verbetering van speelmogelijkheden moeten ontplooid worden in een ingewikkeld krachtenveld van inhoud, organisatie, regelgeving, financiering en beheer. Professionele ondersteuning (direct of indirect) van ouders/bewoners en hun organisaties is daarbij een randvoorwaarde om kwaliteit te waarborgen.
 - * De verbetering van de speelmogelijkheden kent verschillende componenten:
 - de voorzieningen als zodanig;
 - het draagvlak in de omgeving;
 - het draagvlak bij de gebruikers (kinderen);
 - het beheer door de ouders/buurt/organisatie/kinderen.
- Alle componenten dienen in een lokaal initiatief aandacht en vorm te krijgen.

Strategie

- * Initiatieven van ouders en buurtbewoners vormen de basis voor een duurzame aandacht voor de speelmogelijkheden.
- * De politieke prioriteit voor speelruimte is laag. Het volstaat niet de gebaande (pedagogische en sociale) argumentaties voor een hogere prioriteit te blijven herhalen. Nieuwe en tot de verbeelding van de beleidmakers en politici sprekende (economische en maatschappelijke) argumenten dienen gevonden te worden.
- * Het imago van het speeltuinwerk dient een impuls te krijgen in de richting van

een moderne eigentijdse voorziening voor en door kinderen en volwassenen in de eigen buurt.

Organisatie en werkwijze

- * Het Deltaplan wordt gedragen door een samenwerkingsverband van betrokken organisaties.
- * Het 'Deltaplan Spelen' richt zich tegelijkertijd en gecoördineerd op verschillende niveaus en verschillende doelgroepen met concrete deelprojecten.
- * Het 'Deltaplan Spelen' heeft een centrale sturing in de vorm van de Stuurgroep Deltaplan, die beslist over de deelprojecten die uitgevoerd zullen gaan worden.
- * In de samenstelling van de Stuurgroep Deltaplan wordt direct de relatie zichtbaar met het politieke en maatschappelijke niveau.
- * In de Stuurgroep Deltaplan zowel als in de deelprojectgroepen zijn de doelgroepen waarop het Deltaplan zich richt vertegenwoordigd.
- * Door het instellen van klankbord-, begeleidings-, en projectgroepen wordt tegelijkertijd een uitgebreid netwerk ontwikkeld waarin de doelstellingen van het Deltaplan gedragen worden.
- * De inhoudelijke uitgangspunten van het Deltaplan gelden evenzeer voor de deelprojecten.

5 Start van het Deltaplan

Als ruimte en kwaliteit om te spelen in de knel komen moet er iets gebeuren.

Maar **wie** moet aan de slag en **wat** moet er gebeuren?

Misschien is de eerste vraag wel, of er iets aan deze ontwikkeling **kan** gebeuren. Vertonen ouders en kinderen die zich inzetten voor speelruimte, en zich verzetten tegen de bedreigende ontwikkelingen, eigenlijk geen grote overeenkomst met Don Quichotte; ridder in een tijd waar voor ridders geen plaats meer was, als aanvoerder van een leger dat slechts bestond in zijn verbeelding, vechtend tegen 'vijanden' die er niet waren.

Gesteund door 40.000 actieve vrijwilligers wil de NUSO - landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatie - iets doen aan de eerder geschetste problemen. Maar de NUSO wil niet in de voetsporen treden van Don Quichotte en beseft dat de taak die er ligt bovendien te breed gaat, en te zwaar is om alleen aan te pakken. De NUSO - of eigenlijk de kinderen en ouders - hebben dus de hulp nodig van anderen.

Maar is die (hulp) er wel? Bij wie? Welke vorm kan die hulp aannemen?

Daarom is dit Deltaplan nog géén plan in de letterlijke betekenis van het woord.

Het is een 'open' plan; een uitnodiging om ten minste mee te denken en om misschien mee te doen.

De vraag die de NUSO in de komende maanden eerst wil beantwoorden luidt:

Is er bij (potentiële) strategische partners voldoende bereidheid om bij te dragen aan de realisering van de centrale doelstelling van het 'Deltaplan spelen', te weten het verbeteren van de speelruimte en speelmogelijkheden voor kinderen in Nederland?

Deze vraag valt uiteen in de volgende deelvragen:

- Welke zijn de belangrijkste partners die een rol kunnen spelen?
- Wat vinden zij van de ideeën die in het 'Deltaplan spelen' staan; welke aanvullingen, kritiek, verbeteringen, nieuwe wegen en aanpakken kunnen zij formuleren?
- In hoeverre zijn zij bereid een bijdrage te leveren aan de uitvoering van het 'Deltaplan spelen'?
- Welke aanpak en organisatie staan partners die willen meedoen voor ogen?

Stap 1 bestaat dus uit een haalbaarheidsonderzoek, een draagvlaktoets. Als draagvlak, steun en hulp te gering blijken is de eerste stap gelijk de laatste...maar daar gaan we niet vanuit.

Om de eerste stap te nemen heeft de NUSO aan het onderzoeks- en adviesbureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP) gevraagd haar hierbij te ondersteunen. Op deze manier verkrijgt de NUSO niet alleen extra capaciteit en deskundigheid, maar geeft ze ook aan het 'Deltaplan spelen' te zien als iets dat breder gaat dan de reguliere taken van het NUSO. Als initiatiefnemer en startmotor begint de NUSO met de eerste - haalbaarheids/draagvlak - stap van het 'Deltaplan spelen'. Of deze trein in de tweede helft van 1996 ook echt gaat rijden, is (mede) afhankelijk van anderen; van u

In de voorgaande hoofdstukken hebben we problemen geschetst, voorstellen gedaan voor doelen en uitgangspunten. Daarmee is een kader neergelegd. Nu komt het aan op de concrete invulling: welke leuke ideeën gaan we uitvoeren?

De valkuil is verleidelijk..... **wij** presenteren de uit te voeren plannen en vragen

dan aan u steun en centen; een ouderwets mediaspektakel: 'Open De Speelplaats'. of 'Redt het Spelende Kind'.

Meer en moderne thema's of aanpakken wellen op: adopteer een speeltuin, creëer speelruimte in de compacte stad, bouw de speelruimte van de toekomst, ontwikkel een speelrijsvraag, normeer speelruimte als planologisch kengetal, denk aan de allochtone sp....

De valkuil is verleidelijk, maar we trappen er niet in. De belangrijkste vraag is nu of anderen ideeën hebben, willen meedenken en zich willen inzetten. Om dit na te gaan is in januari 1996 het haalbaarheids-/draagvlakonderzoek gestart door Van Dijk, Van Soomeren en Partners. In dat kader is telefonisch met vertegenwoordigers en 'opinion leaders' uit verschillende sectoren en organisaties gesproken. De samenvatting van de resultaten van het telefonische onderzoek is na dit Deltaplan opgenomen. Die resultaten zijn bemoedigend: er blijkt voldoende draagvlak te zijn. Een nadere invulling van het 'Deltaplan spelen' zal besproken worden op het diner pensant dat op 26 juni 1996 plaatsvindt.

Haalbaarheidsstudie naar 'Deltaplan spelen'

(samenvatting)

Marije van Barlingen
Bram van Dijk
Paul van Soomeren
Van Dijk, Van Soomeren en
Partners - Amsterdam
in opdracht van NUSO
juni 1996

1 Inleiding

Begin 1995 vond een aantal (informele) overleggen plaats tussen de NUSO en Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP). Onderwerp van bespreking vormde het 'Deltaplan Spelen' (NUSO concepten 1994/1995).

Gaande dit proces zijn door de NUSO twee stukken vervaardigd:

- nieuwe versie 'Deltaplan Spelen', met daarbij een wervend samenvattend A4-tje ('Noodkreet');
- overzicht van partijen/actoren en de belangen/interesses die zij mogelijk bij het Deltaplan hebben.

De verdere vervolmaking en uitvoering van het Deltaplan vereist dat andere strategische partners betrokken raken bij - en enthousiast worden over - het Deltaplan. Uitgangspunt is immers steeds geweest dat de NUSO de Deltaplan-kar niet alleen kan en wil trekken. Het Deltaplan moet een 'beweging' op gang brengen van gemotiveerde mensen en organisaties die in een netwerkachtige structuur op macro-, meso-, en micro-niveau concreet aan de slag gaan.

In het Deltaplan-traject werd medio 1995 het stadium bereikt dat actief gezocht moest worden naar andere strategische partners. Daarbij werd van groot belang geacht dat die partners de mogelijkheid geboden werd om, op basis van hun eigen ideeën, wensen en belangen, het Deltaplan verder vorm te geven.

Derhalve was een studie nodig waarbij de haalbaarheid van dit project (het Deltaplan) in een interactief proces met andere partners verder vormgegeven en uitgewerkt werd. In het licht van het voorgaande werd het niet wenselijk geacht dat deze 'interactieve haalbaarheidsstudie' door de NUSO zelf zou worden uitgevoerd. Daarom heeft de NUSO aan DSP verzocht een plan voor de haalbaarheidsstudie te maken en uit te voeren.

1.1 Doelstelling van de haalbaarheidsstudie

De doelstelling van het haalbaarheidsonderzoek werd als volgt omschreven (zie plan d.d. 12 juli 1995).

Is er bij (potentiële) strategische partners voldoende bereidheid om bij te dragen aan de realisering van de centrale doelstelling van het Deltaplan, te weten het verbeteren van de speelruimte en speelmogelijkheden voor kinderen in Nederland?

Deze doelstelling leidde tot de volgende onderzoeksvragen.

- 1 Welke zijn de belangrijkste strategische partners die een rol kunnen spelen bij de ontwikkeling en uitvoering van het Deltaplan op macro-niveau?
- 2 Welke meningen hebben deze partners over de bestaande Deltaplan ideeën?
- 3 Zijn de partners in principe bereid een bijdrage te leveren aan de uitvoering van het Deltaplan?
- 4 Welke aanpak en organisatie staan de partners die willen meewerken voor ogen?

1.2 Aanpak van de haalbaarheidsstudie

De haalbaarheidsstudie is in drie fasen verdeeld:

- 1 Het op individueel niveau informeren en polsen van mogelijke strategische partners - in deze fase worden in principe de eerste drie onderzoeksvragen beantwoord -;
- 2 via bijeenkomsten verder vergroten van draagvlak;
- 3 verslaglegging.

De eerste fase is in november 1995 van start gegaan. In samenwerking met de NUSO zijn allereerst de te benaderen doelgroepen vastgesteld en op basis daarvan zijn daarna door DSP namenlijsten samengesteld.

Tevens zijn het concept 'Deltaplan' en de 'Noodkreet' verder geredigeerd en ingekort.

In februari 1996 zijn vervolgens 68 brieven - met 'Noodkreet' - verstuurd.

Tenslotte zijn in de weken daarna de aangeschreven personen en organisaties door DSP telefonisch benaderd voor een 'mini-enquête'.

In het vervolg van deze notitie zullen de resultaten hiervan worden gepresenteerd.

2 Resultaten en ideeën

Het proces

DSP is half februari 1996 begonnen met het afnemen van telefonische 'mini-enquêtes' onder de aangeschreven personen en organisaties. Daarbij werd aan de respondenten gevraagd wat ze van het 'speelruimteprobleem' vonden, of men dacht dat er iets aan te doen was, welke ideeën men zelf had voor oplossingen, wat de rol van anderen hierbij zou kunnen zijn en wat voor rol de eigen organisatie zou kunnen spelen.

Al vroeg in het proces bleek dat dit een lastige klus zou worden.

Respondenten waren vaak moeilijk bereikbaar, inmiddels van functie of afdeling verandert, op vakantie, en brieven waren zoekgeraakt of doorgespeeld aan derden. Verschillende respondenten zijn meerdere keren gebeld voor er een reactie kwam of duidelijk was aan wie de brief was doorgespeeld.

Desondanks zijn er verscheidene leuke en nuttige gesprekken gevoerd met enthousiaste mensen.

In de volgende paragrafen zullen achtereenvolgens de belangrijkste resultaten, de trend per categorie respondenten en de geleverde ideeën gepresenteerd worden.

2.1 De resultaten

Op basis van de oorspronkelijke namenlijst zijn er 65 brieven verstuurd. Inmiddels - zo'n 300 (!) telefoontjes later - zijn daar 50 reacties op gekomen.

Dat er 15 respondenten niet bereikt zijn, lag vooral aan de slechte bereikbaarheid. Respondenten waren ziek, op vakantie of hebben het gewoon erg druk. Deze 15 respondenten zijn in verband met de beschikbare tijd 'opgegeven'. In de gesprekken die gevoerd zijn, werden soms anderen genoemd waarvan gedacht werd dat het nuttige contacten konden zijn. Daaruit kwamen zeven 'nieuwe' respondenten voort.

Samenvattend zijn er $65 + 7 = 72$ respondenten benaderd, waarvan $50 + 5 = 55$ reacties zijn verzameld. Dat brengt de respons op 76,4%.

Van de 55 verkregen reacties waren er 42 reacties positief en daarvan waren 14 respondenten geïnteresseerd in deelname aan de 'diners pensant'. Positief wil in dit verband zeggen dat de respondent het belang van speelruimte onderschrijft en de doelstelling van het Deltaplan ondersteunt. Er waren 13 reacties neutraal. Geen enkele respondent heeft aangegeven dat het onderwerp 'speelruimte' onbelangrijk is.

2.2 De trend per categorie

De categorieën

In de oorspronkelijke namenlijst zijn de te benaderen personen en organisaties ingedeeld in 6 categorieën.

1 beïnvloeders ruimtelijke inrichting

2 beïnvloeders ruimtelijk gebruik

3 jeugdbeleidsmakers- en medewerkers

- 4 financiële participanten
- 5 prominenten en politici
- 6 maatschappelijke beïnvloeders

Bij de definitieve indeling van de respondenten in de verschillende categorieën bleek dat er vaak sprake was van overlap tussen categorie 1 en 2 en tussen categorie 5 en 6. Daarom is besloten om in de rapportage van de trends zowel categorie 1 en 2 als categorie 5 en 6 samen te voegen.

Onderstaande tabel geeft de respons per categorie weer.

Tabel 1: aantal respondenten en aantal reacties

Categorie	Benaderd	Reactie		
		Totaal	Positief	Neutraal
1+2: beïnvloeders openbare ruimte	19	15	10	5
3: jeugdbeleid	28	18	14	4
4: financiële participanten	8	7	6	1
5+6: politici, prominenten en media	17	15	12	3
Totaal	72	55	42	13

2.2.1 Categorie 1 en 2: beïnvloeders ruimtelijke inrichting en ruimtelijk gebruik

In deze categorie zijn 15 reacties verzameld. Van de 15 reacties waren er 10 positief, 5 respondenten reageerden neutraal. Er waren 3 personen geïnteresseerd in deelname aan de diners.

Opvallend was dat met name bij de beïnvloeders van de ruimtelijke inrichting verbazing bestond over de brief. De indruk ontstond dat 'inrichters' meer kunnen met een concreet plan of project dat (ruimtelijk) ingevuld moet worden, dan dat er behoefte bestaat om het meer abstracte Deltaplan vorm te geven. Teleurstellend is dat de benaderde woningcorporatiekoepels zich niet verantwoordelijk voelen voor - of betrokken met - het speelruimteprobleem.

Deze uitkomst wekt ook enige verbazing omdat 'leefbaarheid' een onderwerp is dat van verschillende kanten op de corporaties afkomt (grote stedenbeleid en vijfde prestatievelde BBSH).

2.2.2 Categorie 3: jeugdbeleidsmakers- en medewerkers

In deze groep zijn 18 reacties ontvangen. Van de ontvangen reacties waren er 14 positief. Er zijn 5 personen geïnteresseerd in deelname aan het diner.

De neutrale reacties kunnen voor een gedeelte teruggevoerd worden op het feit dat 'speelruimte' een breed probleem is. Het ligt op het snijvlak van verschillende andere - meer specifieke - problemen waar deze organisaties zich mee bezig

houden. Trend was dat de benaderde organisaties de relatie van speelruimte met deze verschillende gebieden niet duidelijk zagen of niet oorzakelijk genoeg vonden. De reacties vanuit BiZa en uit het grote stedenbeleid kunnen overwegend positief genoemd worden.

2.2.3 Categorie 4: financiële participanten

Binnen deze categorie zijn 7 reacties verzameld. Daarvan waren er 6 positief; 3 respondenten toonden interesse in deelname aan het diner.

Opvallend was hier dat vrijwel alle benaderde personen positief over het initiatief waren. De respondenten die niet aan de diners meedoen gaven veelal wel tips voor de fondsenwerving en waren ook geïnteresseerd in de uiteindelijke versie van het Deltaplan. Hier zijn dus zeker mogelijkheden voor de financiële ondersteuning van het plan.

2.2.4 Categorie 5 en 6: prominenten, politici en maatschappelijke beïnvloeders

Er zijn 15 reacties verzameld. Van de verkregen reacties waren er 12 positief en 3 respondenten waren geïnteresseerd in deelname aan de diners.

Opvallend was de positieve reactie vanuit de politiek: de grote partijen zien allemaal het belang van speelruimte in en willen daar ook aandacht aan besteden. De algemene reactie vanuit de media en de prominenten was dat het onderwerp wel interessant gevonden wordt, maar dat men zich niet wil bezighouden met de inhoud van het plan. Ons inziens zijn er wel mogelijkheden om het definitieve plan door de media (en eventueel prominenten) te laten promoten.

2.3 Ideeën, tips en nuttige wenken

Vaak werd de belangrijke rol van de gemeente genoemd en de mogelijkheid van VROM om wetten te maken. Opvallend was dat met name VROM deze rol niet voor zichzelf zag. Vanuit de VNG werd het belang van de gemeente wel onderstreept, maar was in eerste instantie niet duidelijk wie zich er dan mee bezig zou moeten houden. Tevens werd de belangrijke rol van de ouders regelmatig genoemd.

Concrete ideeën die aangedragen zijn:

- 'media-event' creëren en vervolgens van de 'aandachtmomenten' gebruik maken om plannen erdoor te krijgen;
- actieve voorlichting aan en activering van ouders;
- 'samen' optrekken van organisaties;
- gevangeniswezen betrekken bij renovatie en opbouw van speelplekken; het is goedkoper en men dient op hetzelfde moment nog een maatschappelijk nut;
- modelverordening voor gemeenten maken;
- collectes voor fondsen organiseren met eigen vrijwilligers: bij zowel NFK als Jantje Beton bestaat een regeling dat de collecterende organisatie 50% van de opbrengst mag houden;
- per gemeente inventariseren wat er nodig is aan zowel nieuwe speelruimte als renovatiewerkzaamheden en hiervoor specifiek fondsen aanvragen;
- schoolpleinen opknappen en openbaar maken;

- belangenverenigingen voor en van kinderen betrekken;
- bij nieuwbouw een bepaald percentage van de grondprijs reserveren voor speelruimte. (dit wordt bijvoorbeeld al voor kunst gedaan);
- onderzoek doen naar welk beleid er gevoerd wordt in de gemeenten;
- onderzoeken in hoeverre er sprake is van een causaal verband: spelen kinderen minder buiten omdat er geen speelruimte is, of is er steeds minder speelruimte omdat kinderen er geen behoefte aan hebben?

3 Conclusies

Terugkerend naar de doelstelling zoals die geformuleerd werd in hoofdstuk 1, beantwoorden we in dit hoofdstuk de eerste drie onderzoeksvragen.

'Welke zijn de belangrijkste strategische partners die een rol kunnen spelen bij de ontwikkeling en uitvoering van het Deltaplan op macro-niveau?'

De namenlijst zoals die oorspronkelijk door DSP en de NUSO is samengesteld, geeft weer van welke (potentiële) strategische partners in eerste instantie werd verwacht dat ze een rol zouden kunnen spelen in de ontwikkeling en uitvoering van het Deltaplan. In feite is in de loop van het proces slechts een groep van potentiële partners afgevallen, namelijk de (koepels van) woningbouwverenigingen. De respondentenlijst bestond voornamelijk uit personen die aan het hoofd van de verschillende organisaties staan. Uit de reacties op de brief en de 'Noodkreet' bleek echter al snel dat onze vragen vaak doorgespeeld werden aan de meer inhoudelijk deskundige personen binnen de organisaties. In de beantwoording van vraag 2 en 3 wordt duidelijk welke rol de organisaties zelf denken te kunnen spelen.

'Welke meningen hebben deze partners over de bestaande Deltaplan ideeën?'

Opvallend was dat een aantal respondenten zich afvroegen of het probleem werkelijk zo erg is als in de brief en de 'Noodkreet' wordt aangegeven. Men vroeg zich af of minder speelruimte de enige oorzaak is van het minder buiten spelen van kinderen of dat er ook nog andere factoren meespelen. Tevens vroeg men zich af of het minder buitenspelen ook daadwerkelijk door kinderen als een probleem wordt ervaren. Het kan ons inziens dan ook nuttig zijn om de aannames die gedaan worden over causale relaties in het Deltaplan te expliciteren en te ondersteunen met feitelijke informatie.

Ondanks deze vragen gaf een meerderheid van de respondenten aan het wel als een probleem te zien, waaraan iets moet gebeuren. Vaak werd hierbij vermeld dat de oplossing met name op gemeentelijk niveau gezocht moet worden.

'Zijn de partners in principe bereid een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en uitvoering van het Deltaplan?'

Vanuit alle categorieën respondenten is er interesse om deel te nemen aan de 'diners pensant' om op die manier een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en invulling van het Deltaplan. Hierbij zijn wel verschillen in de aard van de bijdrage die de respondenten denken te kunnen leveren.

Vanuit de 'ontwerpers van de openbare ruimte' kan met name een bijdrage verwacht worden in de invulling van concrete plannen en wat minder op 'macro-niveau'.

In de categorie 'jeugdbeleidmakers' en het Grote Steden Beleid is er vooral interesse voor de ontwikkeling van het Deltaplan en een ondersteuning bij de uitvoering.

De categorie prominenten en media had over het algemeen weinig belangstelling voor de ontwikkeling van het plan, maar is wel bereid het definitieve plan te ondersteunen en eventueel publiciteit te verzorgen.

Vanuit de politiek zal de bijdrage met name bestaan uit 'aandacht' voor het probleem; dat wil zeggen dat er weinig gedaan kan worden voor de concrete uitvoering van het plan maar dat men wel bereid is te trachten het 'hogerop de agenda' te krijgen.

De financiële participanten hebben allen interesse om projecten binnen het plan met fondsen te ondersteunen.

Samenvattend kan gezegd worden dat er over het algemeen voldoende draagvlak is voor een Deltaplan spelen. Wel zal echter voor de invulling en ontwikkeling van het plan met name teruggevallen moeten worden op die organisaties en personen die inhoudelijk deskundig zijn en ervaring hebben met 'jeugdwerk' en ruimtelijke ordening. Een eventueel 'platform voor spelen' zal dan ook waarschijnlijk in eerste instantie gevormd worden door deze instellingen en personen.

Er is voldoende enthousiasme onder de respondenten om - op een meer inhoudelijk niveau - 'diners pensant' te organiseren. Ons inziens kunnen de diners met deze deelnemers van zeer veel nut zijn. Eventueel kunnen in een latere fase nogmaals prominenten en media benaderd worden om het definitieve plan te ondersteunen en 'promoten'.

Noodkreet

Gezocht: ruimte om te spelen

Nederland wordt steeds voller en drukker.

Helaas is de jeugd het kind van de rekening. Daarom luidt de jeugd de noodklok voor meer en betere speelruimte.

Een kind in Nederland had in 1990 ongeveer 30 m² vrije ruimte ter beschikking. Voor een kind in Duitsland blijkt dat vijf keer zo veel te zijn, terwijl de jeugd in Frankrijk maar liefst elf keer zoveel ruimte heeft.

Waar in en rond de stad ooit toegankelijke speelruimte lag, staan nu onafzienbare rijen huizen, bedrijven en gebouwen. Parkeerplaatsen en wegen vullen de overgebleven ruimte.

Kinderen konden vroeger rennen, fietsen, voetballen, in bomen klimmen en bijna overal ongestoord spelen zonder op het drukke stadsverkeer te hoeven letten.

Maar Nederland werd voller en drukker; aan de jeugd werd niet gedacht.

De jeugd slentert nu tussen de auto's, kan langlaufen over de hondedrollen, vernielt de boel uit verveling, of zoekt zijn heil bij de televisie.

Maar het gaat niet alleen over de omvang van de speelruimte, ook de kwaliteit is in het geding. Enkele jaren geleden deed de NUSO - de landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatie - onderzoek naar de speelkwaliteit en de onderhoudstoestand van speeltuinen. Het resultaat was bedroevend. Zestig procent van de speeltuinen voldeed niet aan redelijk te stellen eisen van speelmogelijkheden en/of onderhoud. Bedrijven, instellingen en de overheid zijn druk, druk, druk met het invoeren van kwaliteitszorg, maar wie zorgt er voor kwaliteitsruimte om te kunnen spelen?

Het is hoog tijd het tij te keren en de jeugd weer de kwaliteitsruimte te bieden waar zij recht op heeft. Buitenspelen op een veilige speelplek. De jeugd heeft het hard nodig. Een plaats waar ze niet op het verkeer hoeven te letten. Waar ze kunnen rennen, ravotten en ontdekken hoe ver ze kunnen gaan. Waar ze vriendjes kunnen maken. Spel staat niet voor niets in dienst van de algehele ontwikkeling van een kind. Kinderen gebruiken hun spel om te ontdekken, uit te proberen en grenzen te bepalen.

Spelen is belangrijk voor ze. De jeugd kan niet zonder. De speelwereld is hun wereld. Spelen is van groot belang voor de ontwikkeling van kinderen. Spel als risico bijvoorbeeld. Of oefening in sociale vaardigheden, onderzoek en ordening van de wereld. Spel is noodzakelijk om op te groeien tot volwaardig mens. Daarvoor moeten wel ruimte en mogelijkheden zijn.

De NUSO wil zich de komende tijd sterk inzetten om de speelruimte weer op peil te brengen en uw steun is daarbij onontbeerlijk.

Daarom roept de NUSO op de opstelling van een Deltaplan Speelruimte concreet vorm te geven en te ondersteunen. Zo'n plan moet de speelruimte in ons land, in navolging van de dijken, op een veilig niveau brengen. Wetenschappers, gemeenten, stedenbouwers, woningbouwverenigingen, ontwikkelingsmaatschappijen, fondsen, leveranciers van speeltoestellen en speelorganisaties moeten de handen ineen slaan en een meerjarenplan opstellen.

Start van het Deltaplan

Als ruimte en kwaliteit om te spelen in de knel komen moet er iets gebeuren.

Maar **wie** moet aan de slag en **wat** moet er gebeuren?

Misschien is de eerste vraag wel, of er iets aan deze ontwikkeling **kan** gebeuren. Vertonen ouders en kinderen die zich inzetten voor speelruimte, en zich verzetten tegen de bedreigende ontwikkelingen, eigenlijk geen grote overeenkomst met Don Quichotte; ridder in een tijd waar voor ridders geen plaats meer was, als aanvoerder van een leger dat slechts bestond in zijn verbeelding, vechtend tegen 'vijanden' die er niet waren.

Gesteund door 40.000 actieve vrijwilligers wil de NUSO - landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatie - iets doen aan de eerder geschetste problemen. Maar de NUSO wil niet in de voetsporen treden van Don Quichotte en beseft dat de taak die er ligt bovendien te breed gaat, en te zwaar is om alleen aan te pakken. De NUSO - of eigenlijk de kinderen en ouders - hebben dus de hulp nodig van anderen.

Maar is die (hulp) er wel? Bij wie? Welke vorm kan die hulp aannemen?

Het Deltaplan Spelen is dan ook nog géén plan in de letterlijke betekenis van het woord. Het is een 'open' plan; een uitnodiging om ten minste mee te denken en om misschien mee te doen.

De vraag die de NUSO in de komende maanden eerst wil beantwoorden luidt:

Is er bij (potentiële) strategische partners voldoende bereidheid om bij te dragen aan de realisering van de centrale doelstelling van het 'Deltaplan spelen', te weten het verbeteren van de speelruimte en speelmogelijkheden voor kinderen in Nederland?

Deze vraag valt uiteen in de volgende deelvragen.

- Welke zijn de belangrijkste partners die een rol kunnen spelen?
- Wat vinden zij van de ideeën die in het 'Deltaplan spelen' staan; welke aanvullingen, kritiek, verbeteringen, nieuwe wegen en aanpakken kunnen zij formuleren?
- In hoeverre zijn zij bereid een bijdrage te leveren aan een verbeterd 'Deltaplan spelen'?
- Welke aanpak en organisatie staan partners die willen meedoen voor ogen?

Stap 1 bestaat dus uit een haalbaarheidsonderzoek en draagvlaktoets. Als draagvlak, steun en hulp te gering blijken is de eerste stap gelijk de laatste.

Om de eerste stap te nemen heeft de NUSO aan het onderzoeks- en adviesbureau Van Dijk, Van Soomen en Partners (DSP) gevraagd haar hierbij te ondersteunen. Op deze manier verkrijgt de NUSO niet alleen extra capaciteit en deskundigheid, maar geeft ze ook aan het 'Deltaplan spelen' te zien als iets dat breder gaat dan de reguliere taken van het NUSO. Als initiatiefnemer en startmotor begint de NUSO met de eerste - haalbaarheids/draagvlak - stap van het 'Deltaplan spelen'. Of deze trein in de tweede helft van 1996 ook echt gaat rijden, is (mede) afhankelijk van anderen; van u

Utrecht, januari 1996

R. Oosterbaan
C. van der Grift